

**Apor Vilmos Katolikus Főiskola által indítandó
gyógypedagógia alapképzési szak – tanulásban
akadályozottak pedagógiája szakirány
nyilvántartásba vétele**

A MAB Testület 2023/1/IX/1 sz. határozata

A Testület nem támogatja a gyógypedagógia alapképzési szak – tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány indítását az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán

A Testület által elfogadott szakbizottsági indoklás a MAB Testület határozatához:

A tantervi háló szerkezetében elkülöníthetők a KKK 8. pontjában található főbb ismeretkörök, az ezekhez rendelt kreditértékek formailag megfelelnek a KKK előírásainak, de a szakmai tartalmakat tekintve már nem. Ennek oka, hogy a KKK-ban meghatározott (ab) pont) a gyógypedagógiai közös szakterületről gyógypedagógiai szakmai elméleti ismeretek, gyógypedagógiai gyakorlati, módszertani ismeretek helyett általános készségfejlesztő módszertani alapozó ismeretkörök kerültek meghatározásra és nem gyógypedagógiai alapozó ismeretek. A KKK-ban jelzett (b) pont) választott szakirány sérülés típusa szerinti gyógypedagógiai szakmai ismeretek bemutatása helyett (ami jelen szakindítási dokumentum szerint a tanulásban akadályozottak pedagógiája) általános gyógypedagógiai ismeretek kerültek bemutatásra, a szakirány ismeretanyaga nem. A KKK-ban jelzett (c) pont) a választott szakirányt bővítő, a közoktatás területein pedagógiai jellegű feladatok ellátását erősítő ismeretek helyett szintén általános gyógypedagógiai ismeretek jelennek meg.

A képzés tantárgyleírásai és a megadott szakirodalmak nem biztosítják a képzési cél, valamint az előírt kimeneti kompetenciák elérését a képzési időn belül. A képzési program nem felel meg a KKK előírásainak és a képzés céljának. Ennek oka, hogy az általános alapozó és a gyógypedagógiai alapozó ismeretkörből hiányoznak azon pedagógiai alapozó ismeretek, melyeknek a gyógypedagógiai tevékenységet meg kell alapozniuk. A tantárgyleírásokban nem jelennek meg azok a didaktikai, metodikai, a nevelés-oktatás gyakorlatát megalapozó ismeretek, melyek szükségesek lennének a gyógypedagógiai tevékenységhez. A gyógypedagógiai nevelés-oktatást, fejlesztést, rehabilitációt tartalmilag meghatározó alapismeretek sem találhatóak meg a képzési programban. A KKK 8. pontja felsorolja, hogy az egyes ismeretkörökbe milyen tartalmakat javasolt beépíteni, a beadványban szereplő tárgyak egyes ismeretkörök alá sorolása esetleges, nem minden ismeretkörben érzékelhető azok tematikus összetartozása. A beadványban túlsúlyban van a pszichológia és a művészetek, a szükségesnél lényegesen alacsonyabb arányban található a gyógypedagógia-tudomány, ami a szak szempontjából fontos lenne. Az egyes tudományágakban hiányoznak az alapfogalmakat tisztázó ismereteket közvetítő tárgyak.

Általánosan elmondható, hogy sok tantárgy esetében hiányzik az összhang a tárgy tematikája, az előírt kompetenciák és a megadott szakirodalom között. Az egyes tantárgyak alá a KKK-ból nagyon sok kompetencia került beemelésre, az alapozó ismeretek főbb ismeretkör alatt például a gyógypedagógus általános kompetenciáinak teljes listája megtalálható. Átgondolást igényel, hogy az egyes tárgyakhoz valójában melyik kompetencia rendelhető: több tárgynál a szakmai tartalom és az irodalom egyetlen mondatában sem jelenik meg semmilyen kompetencia a KKK kompetencia listájáról (például az adott tantárgyban meg sem említik a gyógypedagógiát vagy a tanulásban akadályozott tanulókat). A célcsoport említésének hiánya nagyon szembetűnő a szakirányhoz rendelt ismeretkörök tantárgyaiban. A teljes beadványt végig olvasva nem derül ki, hogy mi a gyógypedagógia, és az sem, hogy kik a tanulásban akadályozott személyek.

Sok esetben a tárgyak tematikája és a kötelező és ajánlott irodalom nem tartalmaz olyan ismereteket, amelyek az adott kompetencia megszerzését biztosítanák. Az alapozó ismeretkörök tárgyaiban egy-egy tematikus egységben felbukkan általában a fogyatékos személy/gyermek említése, de ehhez kapcsolódó szakirodalom nem tartozik a tantárgyhoz. Hiányoznak az általános pszichológiai alapfogalmak, így problémás, hogy az első félévekben tanult pszichológiai tárgyakat a hallgatók megértenék (a

megadott irodalmak olvasása megkívánná, hogy a hallgató tisztában legyen a pszichológia alapvető fogalmaival). A jogismeret általános jogi ismereteket közvetít, miközben a tárgyhoz rendelt kompetenciák komoly fogyatékoságügyi jogi ismeretek elsajátítását tűzték ki célul. A tárgy tematikájában nem esik szó sem a köznevelési, sem a szociális, sem az esélyegyenlőségi törvényről.

A gyógypedagógiai alapozás inkább történeti jellegű a megadott szakirodalom alapján, hiányoznak a gyógypedagógia-tudomány alapfogalmai, hiányzik egy átfogó gyógypedagógiát megalapozó ismeretkör megjelenítése. Az atipikus fejlődéssel foglalkozó alapozó tárgy az atipikus fejlődésnek csak egy kis részét fedi le, a pedagógiai konzekvenciák érintőlegesen jelennek meg, a bemutatott szűk célcsoport esetében inkább pszichológiai megközelítés dominál. A tárgy tartalma és a megadott szakirodalom nincs összhangban az előírt kompetenciákkal. A Kisebbségtudományi alapismeretek és romológia című tárgy esetében nincs kapcsolat a tartalom és a kompetenciák között, sőt a tárgy azt sejteti, mintha lenne összefüggés a gyógypedagógia és a cigány kisebbségi lét között.

A módszertani alapozó (1-2.) ismeretkörök szakmai tartalmi igen szerteágazóak, egyes tárgyleírásokból látszik, hogy azok egy más képzésbe készült leírások, a tantárgyleírások gyógypedagógiára való adaptálása nem történt meg. Például érthetetlen, hogy a kommunikációs képességek alapozó tárgyban miért szerepel a beszédhiba, vagy a szociális képességeknél miért a 6-12. osztály a tárgy oktatásának célcsoportja. A kognitív funkciók fejlesztéséről szóló tárgyban említik az SNI tanulókat, erre vonatkozóan azonban semmilyen szakirodalom nincs. Ezen tárgyak esetében sem megfelelőek a KKK-ból kimásolt kompetenciák. A módszertani alapozásból teljességgel hiányoznak a pedagógiai jellegű módszertanok, a tárgyak egy-egy (az oktató által ismert vagy művelt) módszert ismertetik a hallgatókkal, miközben a fogyatékos személyekről, a fogyatékos emberekkel végzendő tevékenység nemzetközi és hazai alapelveiről, a gyógypedagógiáról alig esik szó.

A Művészetpedagógiai alapismeretek alatt terápiás tantárgyak jelennek olyan oktatókkal, akiknek nincs terápiás végzettsége, sem tapasztalata, sőt semmilyen kapcsolódása a sajátos nevelési igényű vagy tanulásban akadályozott tanulókhöz. Az ismeretkörön belül keveredik művészetpedagógia és a művészeti terápia fogalma, ez két különböző fogalomkör, különböző célzatú tevékenységek, a gyógypedagógián belül elsősorban művészetpedagógiai tevékenység folyik, a művészeti terápiákat külön képzéseken lehet elsajátítani. Ezen témakörök rosszul értelmezett megjelenítése nagyon veszélyes, a hallgató azt hiheti, hogy terápiás kompetenciák birtokába kerül. Ennek a modulnak a gyógypedagógia célcsoportjába tartozó személyek művészeti nevelését és művészettel nevelését kellene tartalmaznia. Az ismeretkör tantárgyainak szakmai tartalmában jelentős átfedés van.

A Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány ismeretanyagának a tanulásban akadályozott gyermekekről, tanulókról és a velük végzendő gyógypedagógiai tevékenységről kellene szólnia. A korai intervenció és az óvodai nevelés nagyon fontos más SNI csoportoknál, a tanulásban akadályozottság ellenben rendszerint az óvodáskor vége felé válik nyilvánvalóvá, így ezeknek a tárgyakkal inkább a szakirányt bővítő ismeretek moduljában lenne a helye. A megadott szakirodalmak között megjelenik a 2012. évben kiadott NAT és Kerettantervek már nem érvényesek, hiszen 2020-ban kiadták az újat, ami koncepcionális váltást is jelent. Nem értelmezhető továbbá, hogy az óvodai nevelésben miért jelenik meg a NAT és a kerettantervek, hiszen azok az iskolai nevelés-oktatás szabályozói.

A szakirány ismeretkörébe rendelt tárgyakkal nem jelennek meg a tanulásban akadályozott tanulók tanulási sajátosságai, az eltérő tantervű intézményekben alkalmazott nevelési és oktatási módszerek, a tanulásban akadályozott tanulókkal végzett gyógypedagógiai tevékenység specifikumai, és erre vonatkozó szakirodalmakat sem találunk a tárgyak leírásában. Az általános óvodapedagógiai, tanítói vagy szaktanári módszertani megközelítés nem elégséges, teljességgel hiányoznak a tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirány szakmódszertani tartalmi. Több tantárgy esetében ismétlődnek az ismeretek az alapozó tárgyak ismereteiből. A Tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányú ismeretek ismeretkörben található tantárgyak nem a célcsoportról szólnak.

Az Általános gyógypedagógiai ismeretkör megjelenése a képzési programban nem értelmezhető, mivel a KKK szerint a szakirányt bővítő ismereteket tartalmazó témaköröknek kellene megjeleníteniük. Az ismeretkör célja, hogy bemutassa az intézményrendszert és a többi SNI célcsoportot, miközben éppen a tanulásban akadályozott célcsoportot nem ismerhették meg a hallgatók a 63 kreditű szakirányú ismereteket tartalmazó ismeretkörben.

Az összefüggő szakmai gyakorlat óraszámja kevés (259. oldal), 12 héttel számolva heti 12 óra az összesen 144 óra, ami lényegesen kevesebb mint a felsőoktatási törvényben a nappali képzéshez rendelt minimum 200 óra/félév. A gyakorlatok egy külső intézményre koncentrálnak, ami a tervezett hallgatói létszámhoz képest kevés, különös tekintettel arra, hogy az együttműködő

intézményben nem csak tanulásban akadályozott tanulók vannak, hanem más fogyatékosági típusba sorolható gyermekek és tanulók, akik esetében a tanulásban akadályozottak pedagógiája szakirányos gyógypedagógus nem kompetens, így nem szolgálhat gyakorlólhelyül minden intézményegysége. Ebből kifolyólag nem látszik biztosítottak a szakirány szempontjából releváns célcsoportban a megfelelő mennyiségű gyakorlólhely.

Az értékelési módszerek leírásánál a felsőoktatásban általában ismeretes értékelési módszerek leírása jelenik meg, a záróvizsga bemutatása általános leírásokat tartalmaz tételsor nélkül, így annak alkalmassága a hallgatói tudás és teljesítmény mérésére nem ítéltető meg.

A szakfelelős, aki egyben szakirányfelelős is, rendelkezik gyógypedagógus és pszichológus végzettséggel és szakképzettséggel, azonban eddigi oktatói, kutatói és publikációs munkájában a gyógypedagógia tématerülete és azon belül a tanulásban akadályozott célcsoportra vonatkozó szakmai munka nem jelenik meg. Tekintettel arra, hogy sem elméleti, sem tudományos, sem oktatói, sem kutatói tevékenysége nem kötődik a szakhoz és a tervezett szakirányhoz, ezért a szakfelelőssel és a szakirány felelőssel szemben támasztott követelményeknek nem felel meg.

A tárgyfelelős oktatók közül több oktató nem rendelkezik megfelelő végzettséggel, szakmai ismeretekkel és gyakorlati tapasztalatokkal. A tanulásban akadályozott tanulókkal kapcsolatos szakmai tapasztalat, tudományos tevékenység végzése a képzésbe bevont tárgyfelelősök esetében nem jelenik meg. A pedagógiai jellegű módszertani tárgyak felelőse több tárgy esetében nem gyógypedagógus. Az oktatói kör összetételének egyik legnagyobb problémája, hogy terápiás tartalmakat oktatnak olyan szakemberek, akiknek nincs terápiás irányú végzettsége. Szintén problémás, hogy a szakmódszertani tárgyakat nem pedagógus oktatja, hanem pszichológus. A 28 tárgyfelelős közül 5 fő rendelkezik a gyógypedagógia területén szakmai, oktatói és kutatói tapasztalattal, közülük csak kettő főállású (AT) oktató, míg további három oktató vendégoktató. A főállású tárgyfelelősök közül egyik sem végzett tudományos tevékenységet a tanulásban akadályozott tanulók körében. A három gyógypedagógus végzettségű vendég oktatónak szintén nincs tapasztalata a tanulásban akadályozottak pedagógiája területén, a logopédia, értelmileg akadályozottak pedagógiája területén végzik szakmai és kutatói tevékenységüket. A gyógypedagógus végzettséggel nem rendelkező tárgyfelelősök többségében rendelkeznek PhD vagy DLA fokozattal, de eddigi pályájuk során semmilyen szintéren nem foglalkoztak fogyatékos, sajátos nevelési igényű személyekkel.

Iskolai fejlesztés ismeretkör 3. ismertkör, valamint A korai családi intervenció intézményrendszere, módszertana című tantárgy felelős okleveles gyógypedagógus, tudományos fokozattal nem rendelkezik, a képzésben 30 kreditértékű tárgyért felel, ami nem felel meg az elvárásoknak mely szerint tudományos fokozattal nem rendelkező oktató a szak törzsanyagának gyakorlati ismeretkörei, tantárgyai közül összesen legfeljebb 15 kredit értékű ismeretanyagának lehet felelőse.

A szakmai gyakorlati ismeretkör felelőse nem rendelkezik az adott ismeretkörrel, tantárggyal összhangban lévő, igazolt oktatói és szakmai gyakorlattal.

Az Iskolai fejlesztés ismeretkör 2. felelőse vendégoktató, a képzési programban három tantárgy felelőse is, ezért nem felel meg a vendégoktatókkal szemben támasztott azon követelménynek mely szerint a vendégoktató részvétele az oktatásban legfeljebb 8 kredit értékű ismeretanyag vagy két tantárgy oktatásába való bevonására terjedhet ki.

A könyvtári ellátottság bemutatásánál nem jelenik meg a gyógypedagógia, ezért nem állapítható meg, hogy rendelkezésre állnak-e a kötelező irodalmak, a gyógypedagógia tudományterületen végzendő szakdolgozati kutatásokhoz szükséges források, illetve elérhető-e tankönyvek, jegyzetek, tanulást segítő anyagok az új szak indításához.

Budapest, 2023. január 27.

Prof. Dr. Csépe Valéria
a MAB elnöke